12/04/2022

85 χρόνια Αυτοκεφαλίας της Εκκλησίας της Αλβανίας

Αυτοκέφαλες Εκκλησίες / Εκκλησία της Αλβανίας

Μέρα-ορόσημο είναι η σημερινή για την Εκκλησία της Αλβανίας, καθώς συμπληρώνονται ογδόντα πέντε χρόνια από την κανονική χορήγηση του Αυτοκεφάλου από το Οικουμενικό Πατριαρχείο επί Πατριάρχου Βενιαμίν Α’.

Ήταν 12 Απριλίου 1937 όταν εξεδόθη ο Πατριαρχικός και Συνοδικός Τόμος «Περί ευλογίας του Αυτοκεφάλου της εν Αλβανία Ορθοδόξου Εκκλησίας».

ΤΟΜΟΣ

Ἀλλὰ ἵνα
τοῦ.

Τὸν ἀντιφωνοῦντα ἀκούσαντες καὶ ἀναβλέψαντες πρὸς τὸ τοῦτο ἐκάστοτε ἐν τῷ ἐκκλησίᾳ θεῖον ἐκεῖνο, ὅτι ἀνὰ τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν ἐκάστοτε ὑπάρχομεν, οἱ δεῖνες τοῦ ἀριθμοῦ ἐκείνου τὸν λαὸν καὶ τὸν τόπον ἀνανεωσάμενοι τοῦτον καὶ διαδεξάμενοι ἐν, ἐκεῖ ὅπου, καὶ ἐν αὐτῷ ἐκεῖ ἔχει τὴν τῶν ἐκκλησιαστῶν ἀναγνῶν ἀκούσαντες τὸν ἐκεῖ ἐκ μεμνημένων

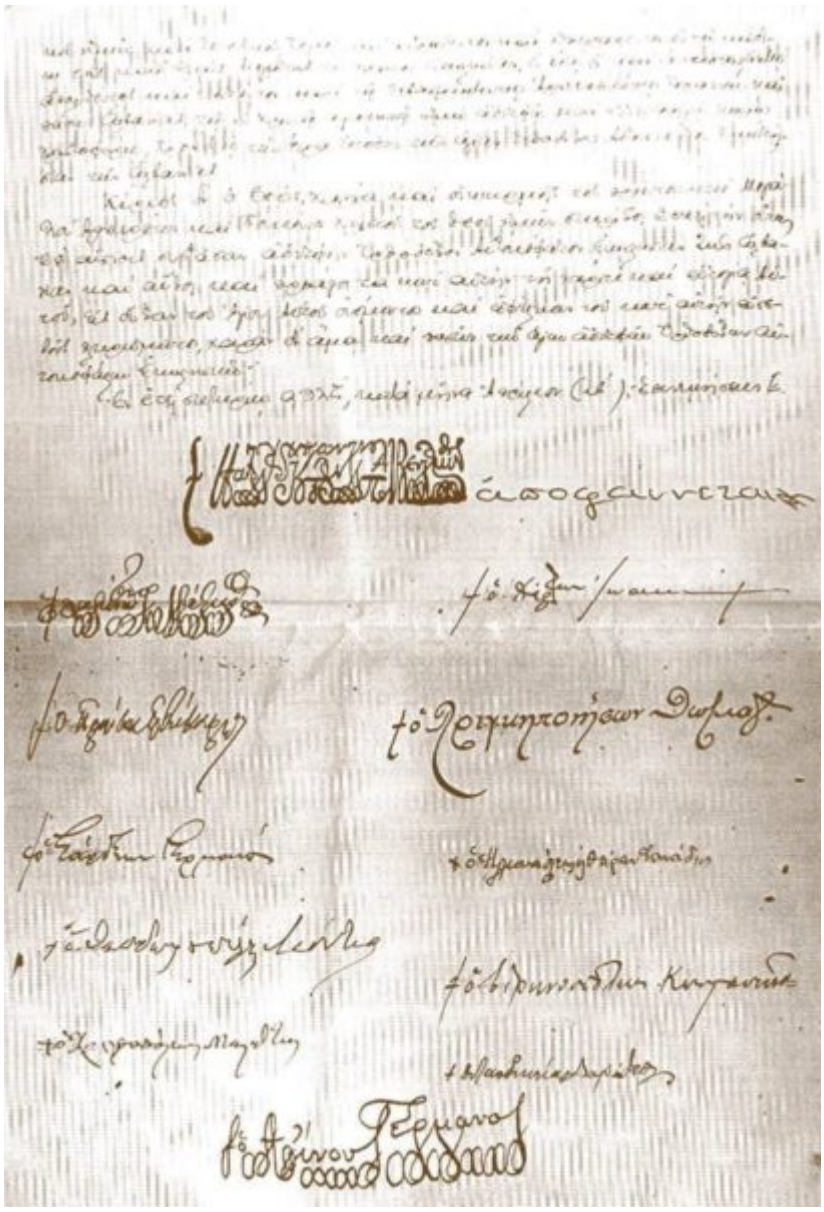

Η πρώτη Σύνοδος συγκροτήθηκε κατόπιν κανονικών εκλογών στο Οικουμενικό Πατριαρχείο από τους Αρχιεπίσκοπο Τιράνων, Δυρραχίου και πάσης Αλβανίας Χριστοφόρο (Κίσσι) και τους Επισκόπους Κορυτσάς Ευλόγιο (Κουρίλα), Βερατίου Αγαθάγγελο (Τσάμτσε) και Αργυροκάστρου Παντελεήμονα (Κοτόκο). Οι δυο Μητροπόλεις έγιναν Επισκοπές, η δε τρίτη διαμορφώθηκε από τις εντός της Αλβανίας ενορίες της παλαιάς Μητροπόλεως Δρυϊνουπόλεως.

Δύο ιδιομορφίες της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Αλβανίας έκρυβαν ιδιαίτερα προβλήματα. Πρώτον, η εθνολογική καταγωγή του ορθοδόξου πληρώματος (Αλβανοί, Έλληνες, Βλαχόφωνοι, Σλαβόφωνοι). Δεύτερον, το ότι οι ορθόδοξοι δεν αποτελούσαν πλειοψηφία όπως στις άλλες χώρες της Βαλκανικής, αλλά μόνο περίπου 23% του πληθυσμού. Έτσι οι πολιτικές, ιδεολογικές και κοινωνικές

αντιθέσεις στο εσωτερικό της Αλβανίας, αλλά και οι πολεμικές αναταραχές της ευρύτερης περιοχής είχαν πολλαπλές επιπτώσεις στη ζωή της Εκκλησίας.

α) Ιταλική κατοχή

Με την είσοδο των ιταλικών στρατευμάτων (7.4.1939), η Αλβανία έγινε επαρχία της φασιστικής Ιταλίας.

Αμέσως ετέθησαν σε εφαρμογή σχέδια για ανάλογη θρησκευτική προσάρτηση. Παράλληλα με την εγκατάσταση ρωμαιοκαθολικών ιεραποστολικών ταγμάτων σε διάφορες περιοχές του Νότου, το κυρίως στρατηγικό σχέδιο ήταν η απορρόφηση των ορθοδόξων μέσω της Ουνίας. Η προπαγάνδα τόνιζε ότι η συσπείρωση όλων των αλβανών χριστιανών θα βοηθούσε στην ανάπτυξη της χώρας, κάτω από την προστασία του Βατικανού και του ιταλικού κράτους. Ο Αρχιεπίσκοπος Χριστόφορος κατ’άλλους είχε δεχθεί συνένωση με τους Αρμπερέσε (Αλβανούς) της Ιταλίας, κατ’άλλους ζήτησε να κερδίσει χρόνο με αναβολές. Η έλλειψη πάντως απόλυτης πλειοψηφίας στα εκτελεστικά σώματα της ορθοδόξου Εκκλησίας ανέτρεψε τα σχέδια προσχωρήσεως στην Ουνία, τα οποία διαλύθηκαν οριστικά με την πτώση της Ιταλίας το 1943.

β) Αθεϊστικός διωγμός

Μετά την αποχώρηση των Γερμανών (Νοέμβριος 1944), στην Αλβανία επιβλήθηκε πλήρως το κομμουνιστικό καθεστώς και άρχισε ο διωγμός της θρησκείας. Στα 23 πρώτα χρόνια είχε την κλασική μορφή, γνωστή ήδη στη Ρωσία και στα Βαλκάνια.

Στις 25.12.1948 υποχρεώθηκε σε απομάκρυνση ο Αρχιεπίσκοπος Χριστοφόρος και νέος Αρχιεπίσκοπος τοποθετήθηκε ο Παΐσιος (Βονδίτσα), μέχρι τότε Επίσκοπος Κορυτσάς, εκ χηρείας.

Επετράπη ακόμη να συγκληθεί στα Τίρανα (5-10.2.1950) Κληρικολαϊκή Συνέλευση της Ορθοδόξου Εκκλησίας για να ψηφισθεί νέος Καταστατικός Χάρτης –ο οποίος μάλιστα σε αρκετά σημεία βελτίωσε το Καταστατικό του 1929.

Την Ιεραρχία της Εκκλησίας, μετά το 1952, απετέλεσαν ο Αρχιεπίσκοπος Τιράνων και πάσης Αλβανίας Παΐσιος, οι Επίσκοποι Αργυροκάστρου Δαμιανός (Κοκονέσι), Κορυτσάς Φιλόθεος (Ντούνι), Βερατίου Κύριλλος (Νασλάζι) και ο βοηθός Επίσκοπος Σωφρόνιος (Μπορόβα). Ο κανονικός Αρχιεπίσκοπος Χριστοφόρος ετέθη

σε κατ’οίκον περιορισμό και στις 19.6.1958 βρέθηκε νεκρός, κατά την επίσημη εκδοχή από καρδιακή προσβολή.

Τον Μάρτιο 1966 απεβίωσε ο Παϊσιος και στον Αρχιεπισκοπικό θρόνο ανήλθε τον Απρίλιο ο Δαμιανός (Κοκονέσι). Η προσπάθεια γελοιοποιήσεως της θρησκείας και των εκπροσώπων της εντάθηκε· το ίδιο και η καταπίεση με εξορίες, φυλακίσεις και θανατώσεις πιστών ιερέων και λαϊκών.

Οι αλβανοί ορθόδοξοι, οι εγκαταστημένοι στην Αμερική, ήσαν χωρισμένοι σε δυο ομάδες. Η μία υπό τον Θεοφάνη Νόλι και στη συνέχεια τον Επίσκοπο Στεφάν Λάσκο διατηρούσε δεσμό με την Εκκλησία της Αλβανίας· η άλλη υπό τον Επίσκοπο Λεύκης Μάρκο Λίππα υπήγετο στο Οικουμενικό Πατριαρχείο. Μετά τον θάνατο του Νόλι (Μάρτιος 1965) έγινε η προσπάθεια συμφιλιώσεως των δυο μερίδων (1966-1967) χωρίς αίσιο αποτέλεσμα.

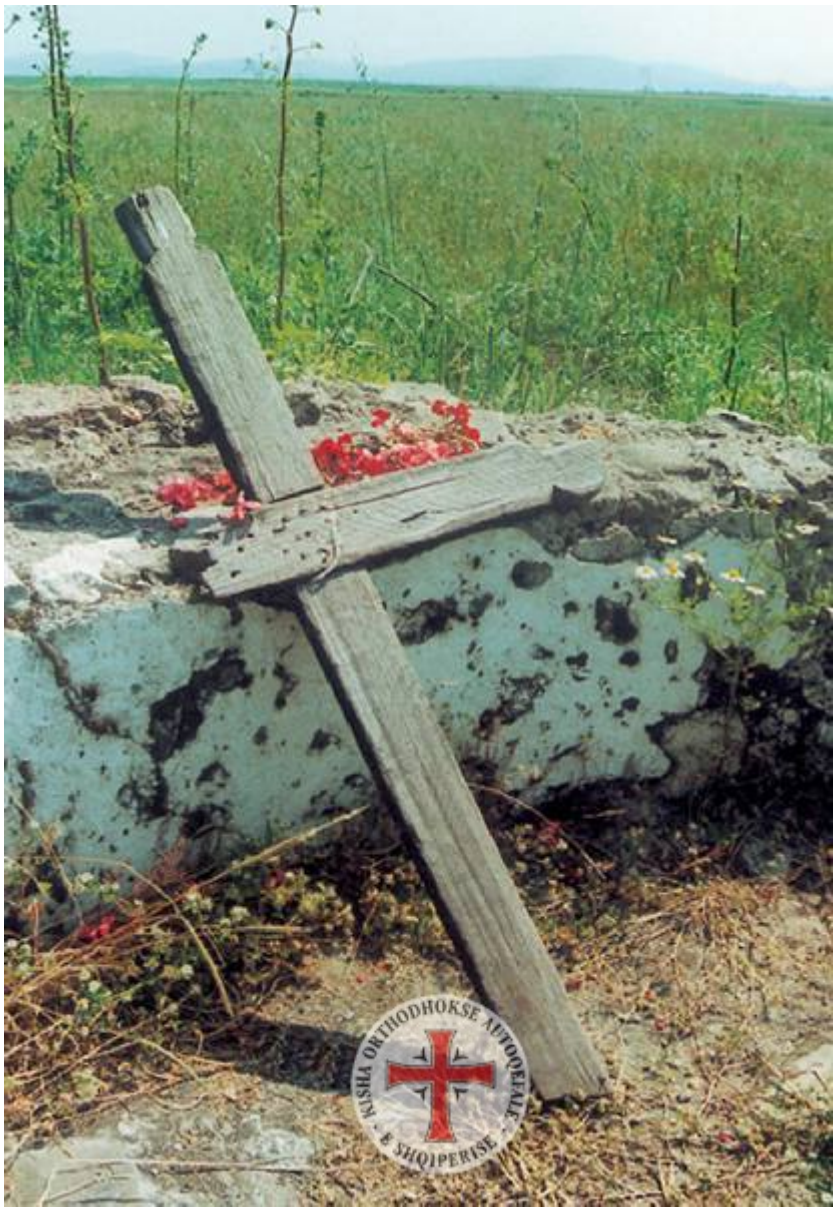

Στις 4.4.1967 δόθηκε το σύνθημα ολοκληρωτικού διωγμού.

Με διάταγμα που δημοσιεύθηκε στις 22.11.1967 η Αλβανία ανακηρύχθηκε επισήμως το πρώτο και μοναδικό άθεο κράτος στον κόσμο και στην Ιστορία, στο οποίο απαγορεύθηκε συνταγματικά κάθε θρησκευτική έκφραση. Εκατοντάδες ναοί κατεδαφίστηκαν, άλλοι μετατράπηκαν σε μηχανουργεία, στάβλους, αποθήκες, κινηματογράφους, λέσχες. Όλες σχεδόν οι μονές κατεστράφησαν ή έγιναν στρατιωτικοί καταυλισμοί.

Την εποχή εκείνη η Εκκλησία της Αλβανίας είχε εκτός της Αρχιεπισκοπής, τρεις ακόμη Επισκοπές, 19 αρχιερατικές περιφέρειες, 330 ενορίες και 25 μονές.

Οι κληρικοί αποσχηματίσθηκαν· πολλοί οδηγήθηκαν στη φυλακή ή στην εξορία και

αρκετοί στο μαρτύριο. Μεταξύ αυτών και ο τέως Αρχιεπίσκοπος Βησσαρίων, ο οποίος φυλακίσθηκε, και ο βοηθός Επίσκοπος Απολλωνίας Ειρηναίος (Μπανούσι), ο οποίος εξορίστηκε. Ο Αρχιεπίσκοπος Δαμιανός δεν καταδιώχθηκε, απεβίωσε στο σπίτι του στο Πόγραδετς (18.10.1973).

Στον ολοκληρωτικό αυτό διωγμό διωκόμενοι και διώκτες ανήκαν παραδοσιακά σε όλες τις εθνολογικές και θρησκευτικές κοινότητες της Αλβανίας.

Τον Νοέμβριο 1990 υπό την επίδραση διεθνών ανακατατάξεων η αλβανική κυβέρνηση αποφάσισε τη χαλάρωση των μέτρων κατά της θρησκείας.

γ) Ανασύσταση

Την πρωτοβουλία για την ανασύσταση της Εκκλησίας της Αλβανίας ανέλαβε το Οικουμενικό Πατριαρχείο με σειρά αποφασιστικών ενεργειών.

Τον Ιανουάριο 1991, ο Οικουμενικός Πατριάρχης Δημήτριος και η Ιερά Σύνοδος όρισαν τον καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών Επίσκοπο Ανδρούσης (Γεν. Διευθυντή της Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος και τοποτηρητή της Ιεράς Μητροπόλεως Ειρηνουπόλεως, νυν Μακαριώτατο

Αρχιεπίσκοπο Τιράνων, Δυρραχίου και πάσης Αλβανίας κ.κ. Αναστάσιο ως Πατριαρχικό Έξαρχο, με αποστολή να μεταβεί στην Αλβανία για τις πρώτες επαφές με τους ορθοδόξους και τις αρχές της χώρας.

Στις 16 Ιουλίου 1991 και μετά από μήνες αναμονής για την έκδοση της θεώρησης από τις Αλβανικές αρχές, έφτανε με πτήση της Ολυμπιακής Αεροπορίας στο αεροδρόμιο των Τιράνων ο τότε Πατριαρχικός Έξαρχος, σηματοδοτώντας την έναρξη της ανασύστασης της Εκκλησίας της Αλβανίας από τις στάχτες του αθεϊστικού διωγμού. Φτάνοντας στη χώρα, κλήθηκε να καλύψει ανάγκες καθημερινές, πνευματικές και κοινωνικές. Βρήκε κατεστραμμένο τόπο, διαλυμένες συνειδήσεις και βρέθηκε αντιμέτωπος με τους ανθρώπους που τον παρακαλούσαν να μείνει κοντά τους με δάκρυα στα μάτια.

Με πληροφορίες από: Εκκλησία της Αλβανίας / orthodoxalbania.org

Κεντρική Φωτογραφία: Η πρώτη Ιερά Σύνοδος, 1937